

РЕЦЕНЗИЯ

от проф., д.н. ТОТКА МАРКОВА СТОЕВА /от Софийския университет "Св. Климент Охридски"; научна специалност – 05.04.11. Общо и сравнително езикознание - съпоставително езикознание/ върху научните трудове за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност "доцент" по професионално направление 2.1. Филология, обявен в "Държавен вестник", бр. 97, дата 06.12.2016, с допуснат един кандидат - гл.ас. д-р ГАЛИНА НЕДЯЛКОВА КУРТЕВА

Настоящата рецензия е написана според изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), изискванията на Правилника за приложение на закона и Наредбата за развитие на академичния състав на НБУ.

1. Изследователска дейност и резултати.

1. Оценка на монографията "Реализация на категориите род, число и определеност в номиналната система на българския език като чужд /през призмата на отклоненията от нормативната граматика/"

Грамматичните категории в лингвистиката традиционно се съотнасят с реализацията на морфологичните категории в езика, които са достатъчно специфични за всеки отделен език както в количествено, така и в качествено отношение - в начина на изразяване на категориалното значение. Като изхожда от този постулат и въз основа на проучването на многочислената литература по въпроса /около четиристотин заглавия, от които една трета са издания през последните години¹ /, гл.ас. д-р Г.Куртева осъществява идеята си да представи мащабно изследване на основните трудности, които срещат носителите на различни езици, изучаващи българския език като чужд. Дългогодишната преподавателска практика е дала възможност на авторката на монографията да селектира, анализира и интерпретира обемен корпус от грешки, допускани в процеса на усвояването на езика от различен контингент

¹В качеството на "класика в жанра" ще добавим още И.М.Гухман "Грамматическая категория и структура парадигм", в кн. "Исследования по общей теории грамматики", М. 1968 г.

чуждестранни обучаеми, които се свеждат главно до неправилната употреба на категориите род, число и определеност в четиричленната именна система на българския език. Будят респект количествените показатели на описания корпус от изследователски данни - 28450 грешки, регистрирани в продължение на 8 години, от 964 носители на 31 различни езика от 31 страни. Тези данни, както и надлежното описание на методическите основи на изследването, определят нашето доверително отношение към резултатите, отразени в монографията. Композиционно и съдържателно трудът последователно следва добрите традиции на едно стройно и качествено, безупречно онагледено с примери, таблици и диаграми, научно изследване.

Нашата оценка на научните и научно-приложни приноси на авторката се свеждат до следните основни положения:

- създадена, описана, анализирана и интерпретирана е солидна база данни от отклонения в речта на чуждестранни обучаеми при реализацията на категориите род, число и определеност в системата на българския език; заедно с приложените методи на изследване на наблюдаваните явления е създадена предпоставка за пълно проучване на грешките при реализацията на морфологичните и синтактичните категории в системата на българския език като чужд /например: вид, залог, време, наклонение и лице на глагола, както и съчетаемост на формите в състава на словосъчетанието и изречението като цяло/ и създаване на типология на грешките и типологичен модел на българския език като нероден;
- създадени са условия за усъвършенстване на учебния процес на чуждоезиковото обучение чрез самостоятелна подготовка на преподаватели и обучаеми с помощта на коректно представени към отделните части на изложението на теоретични знания за българския език в синхронен и /под черта/ в диахронен аспект;
- създадена е перспектива за осъществяване на рационален подход при разработването на учебници и учебни пособия за нуждите на обучението по български език като чужд на различни равнища, както и за създаване на навици и умения за овладяване на езика в условията на различен контингент чуждестранни обучаеми;
- монографичното изследване може да служи като ценен помощник за всеки лингвист, причастен към проблемите на преподаване на българския език в

чуждоезична аудитория, към преводаческата практика и лингвистичната прагматика.

В документацията по конкурса има приложен положителен отзив за монографията на Г. Куртева от Гузел Курбангалеева - Уфа, Русия.

2. Оценка на приносите в останалите публикации.

Освен горепосочената монография, научната продукция на гл. ас. д-р Г. Куртева обхваща следните публикации:

- публикации в рецензирани научни издания – 14, /в т.ч. - 4 в съавторство/; в списание "Чуждоезиково обучение", в "Годишници" и Сборници с материали от научни форуми; три от публикациите в тези издания са в чужбина - Москва, Уфа - Русия и Берлин - Международен лингвистичен колоквиум;
- публикации от участия с доклади в различни научни изяви - 9 /в т.ч. три в чужбина – Лисабон - Португалия, Перуджа - Италия, Берлин - Германия/.

Тематично горните публикации се разпределят, както следва:

- публикации, разработени в лингводидактичен аспект, в т.ч. разработки на тестови задачи и създаване на стандарти за оценяване, според Общата европейска езикова рамка;
- публикации в теоретичен аспект на съвременния български език, в т.ч. през призмата на анализа от грешки, допускани от обучаемите чужденци; към тези публикации причисляваме и дисертационното изследване на кандидатката, посветено на структурно-функционалните особености на диалога в съвременния български език, което е определен принос за общата компетенция на авторката при създаването на концепцията за учебниците по български език за чужденци;
- публикации в лингвокултурологичен аспект, съдържащи наблюдения и споделен опит за ролята на културологичните фактори в чуждоезиковото обучение.

Публикациите, цитирани от нас в този раздел на рецензията, оценяваме достатъчно високо, тъй като те са основополагащи за изграждане на концепцията и съдържанието при написване на монографията и са свидетелство за придобит полезен опит и "проверка на научните възгледи", в резултат на

установените контакти с изследователи, участващи в различните представителни научни събрания. Не на последно място по значимост и "приносност" в списъка на научната продукция на гл.ас. д-р Галина Куртева са учебниците: "Здравейте!", учебник по български език за чужденци /ниво А1-А2/, плюс CD; София, 2013г.; втора част на учебника - за ниво В1-В2 /под печат/. Независимо, че са в съавторство с Кр. Бумбарова и Ст. Бъчварова, автор на идеята, и на общата методическа концепция, ръководител на екипа, и редактор на изданията е Г. Куртева. Тя също е автор и ръководител на повечето от аудиозаписите на CD и подкастинга.

Свидетели сме на изключителна популярност и успех, с които повече от три години се ползва първият учебник. Той се ползва от широк кръг заинтересувани от изучаването на български език чужденци, не само в НБУ, но и извън учебния процес в Университета и другите вузове в страната. Това е учебник, който отговаря на най-съвременните лингводидактични и издателски тенденции в системата на обучението по български език като чужд. Такава оценка споделят както преподаватели, които ползват учебника, така и преподаватели-потребители, избрали учебника, за да учат езика по лични причини и подбуди /например, много руски граждани със собственост в България, а също така и дългогодишни преподаватели със стаж в системата на чуждоезиковото обучение/. Надяваме се, че след излизането от печат на втората част, учебникът ще се ползва със същия авторитет и популярност от потребителите. Важно обстоятелство в този план е наличието в документацията по конкурса на три положителни рецензии от чужбина - от проф. д-р Г.Ф. Кудинова, от проф. Е. Оскар и Л. Дурашкович от Питсбърг, САЩ.

Следва да отбележим, че цитираният по-горе обем на научната продукция на гл.ас. д-р Г. Куртева е достатъчен за участието ѝ в конкурса за "доцент".

3. Цитиране от други автори

В документацията по конкурса не са приведени данни за цитирания от други автори.

4. Оценка на резултатите от участие в изследователски и творчески проекти и приложение на получените резултати в практиката.

В качеството ни на "външен рецензент", оценката ни по горните показатели се базира на прегледа и преценката на научната продукция на гл.ас. д-р Г. Куртева и отчета ѝ, приложен в документацията по конкурса, а именно:

- продължава изследователската дейност по създаване на пълна база данни и корпус за анализ на грешки за цялостно проучване на отклоненията в българската реч на чуждестранните обучаеми при реализацията на морфологичните и синтактичните категории и комуникативните единици в кодифицирания български език;
- успешно и с висока степен на ефективност е реализиран проекта за разработването и издаването на учебниците по български език за чужденци – А1, А2, В1, В2 нива за усвояване на езика с перспектива за завършване на цялостния учебен комплект и покриване на всички шест нива – плюс С1,С2, съгласно Общата европейска езикова рамка.

II. Учебна и преподавателска дейност

1. Работа с Еразъм студенти

Съгласно авторската справка към документацията по конкурса гл.ас. д-р Г. Куртева повече от пет години е ръководител на двата проекта - Еразъм и Еразъм + , като организира и води семинари за обучение в интензивните курсове по български език; изработва тестове за оценяване и определяне на ниво по български език, организира социалната и културната програма, както и тъпуващите семинари със студентите; провежда системна работа във връзка с индивидуални и колективни консултации както с редовни чуждестранни, така и с всички Еразъм студенти.

2. Оценки от анкетите на студентите

Общата оценка на студентите по информация от Центъра по качество за отчетния период, във връзка с конкурса е 4.46, при максимална оценка 5.00; това е свидетелство за достатъчно високата удовлетвореност на студентите от преподавателската дейност на кандидатката за "доцент".

III. Административна и обществена дейност

Административната и обществената дейност на Г. Куртева може да се групира в няколко сфери:

1. Участие в колективни органи за управление на НБУ.

Като отговорник на секция "Български език за чужденци" от 2008 г., Г. Куртева се занимава с организацията, селекцията, оценяването и методическото обезпечаване на

учебния процес и обучението по български език на чуждестранните студенти и курсисти от НБУ и ЦЧЕ. Тя редовно участва в работата на департаменти "Чужди езици и литератури" и "Нова българистика".

2. Обществена дейност

Г. Куртева провежда активна обществена дейност като организатор и участник в семинари, конференции и пътуващи семинари. Тя участва в проекта "Пълноправно членство на НБУ в АЛТЕ"- (2008-2013г.) с организация, реализация и авторство на тестове и редовно провежда изпити за определяне на ниво.

Като ръководител и организатор на Лятната школа по български език и култура от 2010 и досега, Г. Куртева отговаря за цялостната организация на школата, за кореспонденцията, за изработването и реализирането на учебната, методическата, културната и социалната програма на школата, а също и за организацията на Зелено училище (от 2015 год. - Пътуващ семинар).

3. Привличане на студенти в програмата

Г. Куртева има активни контакти с многобройни чуждестранни обучаеми, води и постоянна кореспонденция за набиране и привличане както на редовни студенти, така и на курсисти в Лятната школа. Тя поддържа мрежа и контакти с университети от страната и чужбина за популяризиране на НБУ и обучението по български език като чужд.

IV. Лични впечатления от кандидата

Познавам гл.ас. д-р Галина Куртева от 1996 г. като създател, автор и директор на програмата "Еврославистика - славянски и западен език". Работила съм "епизодично" в НБУ като хоноруван преподавател по руски език и през годините съм поддържала професионални контакти с Г. Куртева. Оценявам креативността и качествата ѝ на организатор в различните сфери на дейност в Университета. Владеенето на руски и английски език в голяма степен допринася за връзката ѝ с чуждестранни учени от различни образователни институции, в резултат на което се споделя обмен на полезен опит и практики в чуждоезиковото обучение; заедно с това се създават условия за популяризиране и представяне на постиженията на НБУ в тази област. Г. Куртева е автор на сайтове, популяризиращи учебната дейност на НБУ.

популяризиране и представяне на постиженията на НБУ в тази област. Г. Куртева е автор на сайтове, популяризиращи учебната дейност на НБУ.

V. Мнения, препоръки и бележки по дейността и постиженията на кандидата.

Според нас, глас. д-р Г. Куртева доста късно подготви "първата степен" на хабилитацията си, затова нашето пожелание е тя да отделя повече време за реализацията на творческия си и научен потенциал в повече научни изследвания и за израстване в "университетската научна йерархия".

Заклучение:

Въз основа на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за приложение на закона и Наредбата за развитие на академичния състав в НБУ, на личните и професионални качества на кандидатката и научните приноси на нейните трудове, които изложихме в настоящата рецензия, предлагаме на уважаемото жури да бъде удостоена с академичната длъжност "доцент" глас. д-р Галина Недялкова Куртева, като даваме нашия категоричен вот "ДА"; предлагаме да бъде допусната и до избор от Академичния съвет на НБУ.

25.02.2017 г.

Подпис:

/проф. Тотка Стоева д.н./